

НАЦІОНАЛЬНЕ АГЕНТСТВО ІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Комітет з питань етики

РІШЕННЯ

від 15 жовтня 2024 року № 64 (129)

про внесення на розгляд

**Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти
подання про наявність у дисертації доктора економічних наук
Пінчук Аліни Олександрівни «Стратегія забезпечення сталого розвитку
сільського господарства в умовах діджиталізації економіки України»
фактів порушення вимог з питань текстових запозичень
без посилання на джерело (академічного плагіату)**

До Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти (далі – Національне агентство) 29 січня 2024 року надійшла скарга від кандидата біологічних наук, старшого наукового співробітника Смірнова Олега Ювеналійовича щодо виявлення в захищеній 21 серпня 2020 року на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 79.051.04 при Національному університеті «Чернігівська політехніка», дисертації на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук Пінчук Аліни Олександрівни «Стратегія забезпечення сталого розвитку сільського господарства в умовах діджиталізації економіки України», фактів академічного плагіату (реєстр. від 29.01.2024 № 07-24-АД, далі – скарга).

Комітет з питань етики (далі – Комітет) своїм рішенням від 07 лютого 2024 року № 10 (75) прийняв скаргу до розгляду.

Про прийняття скарги до розгляду Комітетом належним чином були проінформовані Національний університет «Чернігівська політехніка» як заклад, спеціалізована вчена рада якого прийняла рішення про присудження наукового ступеня, та Пінчук А. О. як особа, стосовно дисертації якої подано скаргу.

Комітетом були отримані письмові пояснення від 15.03.2024 з додатками від Пінчук А. О. щодо відомостей у скарзі, а також текстових збігів у порівняльній таблиці, доданій до скарги. У поясненнях заперечується наявність академічного плагіату в докторській дисертації Пінчук А. О. та щодо зазначених у скарзі текстових збігів у дисертації Пінчук А. О. з дисертацією Шестаковської Т. Л. повідомляється, що Пінчук А.О. та Шестаковська Т. Л. впродовж 2015-2020 років участь брали у спільній у науково-дослідній роботі «Соціально-економічні проблеми сталого розвитку регіону», в межах якої опублікували у співавторстві монографію Пінчук А. О., Шестаковська Т. Л. Сталий розвиток

аграрного сектору: новації та діджиталізація сільського господарства: [монографія]. – Чернігів: Чернігівський національний технологічний університет. – Херсон: ФОП Вишемирський В. С., 2018. 208 с.

У поясненнях зазначено, що «авторами монографії Пінчук А. О., Шестаковська Т. Л. Сталий розвиток аграрного сектору: новації та діджиталізація сільського господарства» також у 2018 році було укладено Договір № 2 між співавторами твору про спільну творчу працю (договір № 2 від 18.01.2018 року)», «14.12.2020 року автори монографії Пінчук А. О. та Шестаковська Т. Л. отримали свідоцтво №101192 про реєстрацію авторського права на твір: Сталий розвиток аграрного сектору: новації та діджиталізація сільського господарства».

У підсумку пояснень підкреслюється, що «з урахуванням договору № 2 між співавторами твору від 18.01.2018, який не визначає конкретну частку кожного з авторів у спільній монографії, стверджувати про допущення авторкою Пінчук А. О. в її докторській дисертації плагіату того чи іншого фрагмента тексту спільної монографії може лише інша співавторка монографії – Шестаковська Т. Л., а не інші особи, які не є суб'єктами відповідного авторського права на твір (монографію)». Водночас серед наданих Пінчук А. О. письмових пояснень не зазначені причини відсутності посилань на вказану монографію в тексті дисертації.

Перевірку викладених у скарзі відомостей здійснював уповноважений підрозділ секретаріату Національного агентства, який 23 серпня 2024 року надав Голові Комітету Звіт перевірки відомостей щодо наявності фактів академічного плагіату у захищеній дисертації доктора економічних наук Пінчук Аліни Олександрівни «Стратегія забезпечення сталого розвитку сільського господарства в умовах діджиталізації економіки України», з результатами проведеного аналізу виявлених за допомогою відповідного програмного забезпечення фрагментів збігів щодо неправомірного використання наукових текстів, ідей, розробок, наукових результатів і матеріалів інших авторів без відповідного посилання (далі – матеріали перевірки).

Відповідно до пункту 14 Порядку головою Комітету було передано матеріали перевірки на ознайомлення членам Комітету та визначено доповідачем за скаргою члена Комітету Стецюк О. В.

Доповідач проаналізував та визнав зібрані матеріали з перевірки скарги достатніми для її розгляду Комітетом по суті.

За наслідками вивчення матеріалів перевірки, а також інформації, наданої доповідачем, Комітет дійшов висновку про наявність фактів академічного плагіату у дисертації доктора економічних наук Пінчук Аліни Олександрівни «Стратегія забезпечення сталого розвитку сільського господарства в умовах діджиталізації економіки України».

У дисертації Пінчук А. О. «Стратегія забезпечення сталого розвитку сільського господарства в умовах діджиталізації економіки України» за допомогою програмного забезпечення виявлено фрагменти збігів з джерелами інших авторів без належних посилань. Відповідно до результатів проведеної

перевірки виявлені численні текстові запозичення з таких опублікованих праць інших авторів без належних посилань на джерело:

1. Марчук Л. Л. Науково-методичні засади регулювання економічної безпеки аграрного виробництва в Україні. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством. – ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет». Херсон, 2019. Чернігівський національний технологічний університет. Чернігів, 2019. 297 с.

2. Ніколюк О. В. Механізм регулювання соціально-економічного розвитку аграрного виробництва: теорія, методологія, практика. Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством. Чернігівський національний технологічний університет МОН України. Чернігів, 2019. 433 с.

3. Погріщук Г. Б. Інноваційно-екологічний розвиток аграрного сектора економіки: теорія, методологія, практика. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук: спеціальність 08.00.03 – економіка та управління національним господарством. Миколаївський національний аграрний університет, 2016. 503 с.

4. Григоренко Я. О. Реалізація аграрного потенціалу України в системі забезпечення економічної безпеки держави. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 21.04.01 «економічна безпека держави» (051 – Економіка). Національний інститут стратегічних досліджень. Київ, 2018. 272 с.

5. Сіренко Н. М. Управління інноваційним розвитком аграрного сектора економіки України : дисертація на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук : спеціальність 08.00.03 – економіка та управління національним господарством. Миколаївський державний аграрний університет, 2010. 517 с.

6. Скорик М. О. Державне фінансове регулювання аграрного сектору економіки. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук : спеціальність 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит. ПВНЗ «Європейський університет». Київ, 2017. 208 с.

7. Шестаковська Т. Л. Формування та реалізація державної політики інноваційного розвитку аграрного сектору України. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління. ПрАТ «Вищий навчальний заклад «Міжрегіональна Академія управління персоналом». Київ, 2020. 554 с.

При оцінці матеріалів перевірки, а також наданих письмових пояснень, Комітет керується пунктом 21 Порядку, згідно якого будь-які документи чи свідчення про наявність або відсутність у дисертації та/або наукових публікаціях, у яких висвітлені наукові результати дисертації, фактів академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації не є вирішальними, не мають наперед визначеного значення для Комітету і враховуються в сукупності з

іншими документами та матеріалами при прийнятті рішень відповідно до цього Порядку.

Комітет бере до уваги, що відповідно до пункту 38 Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 р. № 1197, особа, якій за рішенням МОН (МОНмолодьспорту, ВАК) видано диплом доктора (кандидата) наук, може бути позбавлена відповідного ступеня у разі виявлення порушень вимог нормативно-правових актів з питань атестації наукових кадрів, чинних на момент прийняття рішення МОН (МОНмолодьспортом, ВАК) про видачу відповідного диплома або затвердження рішення ради про присудження ступеня доктора філософії.

Так, пунктом 14 Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567 (далі – Порядок 567), чинного на момент прийняття рішення МОН про видачу диплома доктора економічних наук Пінчук А. О., передбачено, що якщо у дисертації використано ідеї або розробки, що належать співавторам, разом з якими опубліковані наукові праці, здобувач повинен відзначити цей факт у дисертації та в авторефераті з обов'язковим зазначенням конкретного особистого внеску в такі праці або розробки. У разі виявлення текстових запозичень, використання ідей, наукових результатів і матеріалів інших авторів без посилання на джерело дисертація знімається з розгляду незалежно від стадії проходження без права її повторного захисту. Виявлення в дисертації, авторові якої вже видано диплом доктора чи кандидата наук, текстових запозичень без посилання на джерело є підставою для порушення клопотання про позбавлення його наукового ступеня.

Водночас, згідно з пунктом 41 Порядку 567, МОН може позбавити осіб, яким присуджено наукові ступені або присвоєно вчене звання старшого наукового співробітника, цих ступенів і звання на підставі рішень спеціалізованих вчених рад, де проводився захист дисертацій, або клопотань вчених (науково-технічних) рад, якими приймалося рішення щодо присвоєння вченого звання... Розгляд питання про обґрунтованість присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання, стосовно яких рішення прийняті понад десять років тому, органами атестації не проводиться, за винятком виявлення текстових запозичень, використання ідей, наукових результатів і матеріалів інших авторів без посилання на джерело.

Також пунктом 4.7 Положення про спеціалізовану вчену раду, затвердженого Наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України 14.09.2011 № 1059, чинного на момент прийняття рішення МОН про видачу відповідного диплома Пінчук А. О., визначено, що якщо рада встановила, що здобувач використав ідеї та розробки, текстові запозичення, наукові результати та матеріали інших авторів без посилання на джерело, то рада знімає дисертацію з розгляду незалежно від стадії проходження без права її повторного захисту. А відповідно до пункту 1.9 цього Положення, у разі порушення радою вимог нормативно-правових актів з питань присудження наукового ступеня доктора чи

кандидата наук МОНмолодьспорт скасовує прийняте радою рішення і може вжити до неї заходи в межах своєї компетенції, у тому числі до зупинення діяльності цієї ради.

При цьому частиною четвертою статті 42 Закону України «Про освіту» встановлено, що порушенням академічної доброчесності вважається, зокрема, академічний плагіат – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства.

Відтак наявність «текстових запозичень, використання ідей, наукових результатів і матеріалів інших авторів без посилання на джерело» в дисертації, які є підставою порушення клопотання про позбавлення особи наукового ступеня, узгоджується із визначенням академічного плагіату, закріпленого частиною четвертою статті 42 Закону України «Про освіту».

Відповідно до частини дев'ятої статті 19 Закону України «Про вищу освіту» Комітет з питань етики розглядає питання порушення академічної доброчесності і вносить відповідні подання до Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти.

На підставі наведеного, відповідно до частини дев'ятої статті 19 Закону України «Про вищу освіту», частини четвертої статті 42 Закону України «Про освіту», частини сьомої статті 28¹ Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність», пунктів 38-41 Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 р. № 1197 пунктів 20–22 Порядку розгляду скарг/повідомлень щодо фактів академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації, затвердженого на засіданні Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти (протокол № 16 (45) від 24 жовтня 2023 року, зі змінами), з урахуванням пунктів 14 та 41 Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567, а також пунктів 1.9 та 4.7 Положення про спеціалізовану вчену раду, затвердженого Наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України 14.09.2011 № 1059 чинних на момент прийняття рішення МОН про видачу відповідного диплома Пінчук А. О., Комітет

ВИРІШИВ: внести на розгляд Національного агентства подання про наявність у дисертації доктора економічних наук Пінчук Аліни Олександрівни «Стратегія забезпечення сталого розвитку сільського господарства в умовах діджиталізації економіки України» фактів порушення вимог з питань текстових запозичень без посилання на джерело (академічного плагіату).

Голова Комітету

Артем АРТЮХОВ